ԻՆՉՈ՞Ւ ՍԻՐԵԼՈՒ Է

ՀԱՅՐ ԵՐԿՆԱԻՈՐ

ԱՍՏՈՒԱԾԸ

1: “ՁԵՐ ԻՐԱՐ ՍԻՐԵԼՈ՛Վ Է ՈՐ ՄԱՐԴԻԿ ՊԻՏԻ ԳԻՏՆԱՆ ԹԷ ԴՈՒՔ ԻՄ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՍ ԷՔ”

2: ՏԻՐԱՊԵՏԵ՞Լ ԹԷ ՍԻՐԵԼ

3: ԻՆՉՈ՞Ւ ՍԻՐԵԼ ՋԱՍՏՈՒԱԾ

4: ՔՐԻՍՏՈՍ ԻՆՉՈ՞Ւ ՄԵՌՆԵԼՈՒ ԷՐ

5: “ԵՐԿԻՆՔԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ՊԻՏԻ ՏԵՍՆԷՔ”

ԱԼՊԷՌ ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ

ՀԱՅ-ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ

2013

“ՁԵՐ ԻՐԱՐ ՍԻՐԵԼՈ՛Վ Է ՈՐ ՄԱՐԴԻԿ ՊԻՏԻ ԳԻՏՆԱՆ ԹԷ ԴՈՒՔ ԻՄ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՍ ԷՔ”

--Յովհաննէս ԺԳ.35

Երկա՛ր դարերէ ի վեր աշխարհի եկեղեցիները շեշտած են Քրիստոնէական Եկեղեցւոյ հաւատոը, հաւատոյ հանգանակները և ծիսական ազգային բանաձեւումները: Այս բոլոր օրէնսգիտական բանաձեւումներու եզրակացութեանց հակառակ, Յիսուսի "Եկեղեցի " կոչուած հիմնարկութիւնները կը մնան իրարու մրցակից ու երբեմն ալ թշնամի:

Ի՞նչ է այս դժբախտութեան և ճախորդութեան պատճառը: Ո՞ւր շեղած է Սուրբ Եկեղեցին: Ինչո՞ւ բսան դարերու ընթացքին "հոգեւոր հայրեր" կոչուած կրօնաւոր եկեղեցականներ չեն կրցած եղբայրանալ, միանալ և կազմել մէ՛կ եկեղեցի, առանց ազգային երանգաւորումի, լեզուի և աշխարհագրական վայրի:

Ի՞նչ է պատճառը այս հրապարակային գայթակղութեան, որ կը տխրեցնէ մեր Փրկիչ Յիսուսը: Ի՞նչ է պատճառը, որ Քրիստոնեայ անուանեալ ազգեր, իրար յօշոտած են ու ջանացած զիրար բնաջնջել թէ՛ անցեալին, և թէ՛ ներկային: Որպէս օրինակ՝ Առաջին համաշխարհային պատերազմին, միայն մահացածներու թիւը 12 միլիոն եղած է, ու Համաշխարհային Երկրորդ պատերազմին 52 միլիոնէն աւելի մեռեալ, առանց հաշուելու կաղերը, կոյրերը և հաշմանդամները...:

Ամէն կրօնք կը հաւատայ թէ հոն, տեղ մը կայ Աստուած, հետու տեղ մը միջոցին մէջ: Սակայն այդ հաւատոը ո՛չ գործօն է և ո՛չ ալ օգտակար հաւա՛տ մըն է մարդ արարածին: Մինչեւ որ Աստուած չի բնակի մարդո՛ւն մէջ, անոր ամենօրեայ գործունէութեան մէջ, այդ հաւատոը արժէք մը ու զօրութիւն մը չի գործեր ենթակային մէջ: Աշխարհի մէջ կայ օդ՝ շունչ, սակայն այդ շունչը եթէ մեր թոքերուն մէջ չի տարածուի շնչառութեամբ, օդին և շունչին հո՛ն ըլլալը մարդ արարածին բնաւ արժէք մը չի ներկայացներ: Նոյնն է նաեւ Աստուծոյ հոն ըլլալը: Աստուծոյ մե՛ր մէջ ըլլալն է որ Յիսուս եկաւ պատմելու:

Հաւատալ Յիսուս Քրիստոսի, կը նշանակէ, ոչ թէ հաւատալ միայն Անոր պատմական իրողութեան, այլ կատարել Անոր իւրաքանչիւր պատուէրը:

1. Վստահիլ Անոր զօրութեան ու կարողութեան:
2. Վստահիլ Անոր իմաստութեան և նախատեսութեան:
3. Վստահիլ Անոր խոստումին, հոգ չէ որ մենք պիտի տառապինք:

Յիսուսի Եկեղեցիին մեծագոյն խոտորումն ու նպատակակէտէն դուրս շեղիլը եղած է Անոր մոռացումը, թէ Յիսուս Քրիստոս "հաւատոֆ և հաւատալ" բառերը զուգահեռ և զուգընթաց գործածեց "սէր և սիրել" բառերու հետ: Թէեւ Ան հաւատոյ հանգանակ մը չի տուաւ Իր աշակերտներուն, սակայն տուա՛ւ սիրոյ հանգանակը բոլոր Իրեն հետեւող ուխտեալներուն: Եթէ կան անձեր, որոնք կը փափաքին ստուգել ասացուածքս, թող հաճին կարդալ Աւետարան Յովհաննու 13-14 և 17-րդ գլուխները ուր պիտի համոզուին վերեւ ըսուած ճշմարտութեան: Կարդանք վերոյիշեալ կարգ մը ասացուածքները.--

1. Յիսուս «սիրեց անոնք որոնք այս աշխարհի մէջ Իրեն հետեւորդ էին և ծայր աստիճան սիրեց զանոնք»--ԺԳ.1:
2. «Նոր պատուիրան մը կու տամ ձեզի. “Սիրեցէ՛ք իրար: ինչպէս

Ե՛ս ձեզ սիրեցի՝ դուք ալ իրար սիրեցէ՛ք: Ձեր իրար սիրելո՛վ է որ մարդիկ պիտի գիտնան, թէ դուք Իմ աշակերտներս էք»--ԺԳ.35:

3. «Եթէ կը սիրէք Զիս՝ պիտի գործադրէք Իմ պատուիրաններս»--ԺԴ.15:

4. «Ով որ կ՛ընդունի իմ պատուիրաններս և կը գործադրէ զանոնք, ա՛ն է որ Զիս կը սիրէ»--ԺԴ.21:

5. «Հայրս պիտի սիրէ Զիս սիրողը: Ես ալ պիտի սիրեմ զայն և ինքզինքս յայտնեմ անոր»--ԺԴ.21:

6. «Ով որ կը սիրէ Զիս՝ խօսքերս կը գործադրէ. Հայրս ալ պիտի սիրէ զայն և Ես ու Հայրս անոր պիտի գանք և անոր հետ բնակինք: Եւ ով որ չի սիրեր Զիս՝ խօսքերս չի գործադրեր»--ԺԴ.23-24:

7. «Չեմ աղօթեր աշխարհին համար, այլ անոնց համար որ Դուն Ինծի տուիր» --ԺԷ.7:

8. «Սո՛ւրբ Հայր, անվտանգ պահէ զանոնք Քու անունիդ զօրութեամբ, որովհետեւ Քու անունովդ զանոնք ինծի տուիր, որպէսզի մէկ ըլլան, ինչպէս Ես և Դուն մէկ ենք»--ԺԷ.11:

9. «Չեմ խնդրեր որ զանոնք աշխարհէն վերցնես, այլ՝ զանոնք Չարէն պահես»--ԺԷ.15:

10. «Կաղօթեմ որ անոնք բոլորն ալ մէկ ըլլան, ինչպէս որ դուն, ո՛վ Հայր, իմ մէջս ես և ես քու մէջդ, այնպէս ալ անոնք մեր մէջ ըլլան, որպէսզի աշխարհը հաւատայ, որ դուն ղրկեցիր զիս--ԺԷ.21:

11. «Ես անոնց մէջ ըլլամ և դուն՝ իմ մէջս, այնպէս որ անոնք կատարեալ կերպով մէկ ըլլան, որպէսզի աշխարհը գիտնայ թէ դուն ղրկեցիր զիս և թէ սիրեցիր զանոնք, ինչպէս որ դուն զիս սիրեցիր»--ԺԷ.23:

12. «Քեզ ճանչցուցի անոնց և պիտի շարունակեմ ճանչնել, որպէսզի անոնց մէջ ըլլայ այն սէրը որով զիս սիրեցիր և ես ըլլամ անոնց մէջ»--ԺԷ.26:

Հաւատալ ու սիրել այն զոյգ ճառագայթարձակ շողերն են, որոնք կը սրբացնեն մարդը և տեսանելի կը դարձնեն Անտեսանելին: Հաւատալ՝ խորհուրդի մը, տիրացումն է որուն ստուգութեան փորձանիշը ինքն իր մէջն է: Ստուգութեան անդիմադրելի զգացումն է որ խանդավառ կը դարձնէ քրիստոնեան:

Հաւատալ, կը նշանակէ նոյնանալ թէ հաւատացածին և թէ բոլոր հաւատացեալներուն հետ. որոնք կը հաւատան Քու հաւատացածիդ՝ Աստուծոյ: Եթէ կը հաւատանք Աստուծոյ, պարտական ենք սիրե՛լ նաեւ անո՛նց որոնք կը հաւատան Աստուծոյ: Հաւատալիքը ճշմարտութիւններու ցանկ մը չէ՛, այլ՝ ՔՐԻՍՏՈ՛Ս է:

Դաւանութիւնը, ոչ թէ եկեղեցւոյ հեղինակութեամբ զօրացած ճշմարտութիւն մը ըլլալու է, այլ Յիսուսի՛ Խօսքով: «Դաւանութիւնը կը պատկանի հաւատքին և կրօնքին, վարդապետութիւնը կը պատկանի ուսման և աստուածաբանութեան»--Օրմանեան Պատրիարք:

Քրիստոսի կեանքի բանալին հաւատք և սէր է դէպի Աստուած: Քրիստոնէութեան մէջ էականը միշտ կրօնական հաւատքն է ոչ վարդապետութիւնը: Եկեղեցին մեր կեանքին մէջ ապրող ոգին է, հաւատք, սէր և ծառայութիւն:

Առաջին քրիստոնեաները կ՛ապրէին Յիսուսի լոյսով (սիրով ու հաւատքով), և իրենց կեանքին օրինակը վարակիչ դարձաւ: Խօսքէ աւելի, քրիստոնէութիւնը եղաւ ապրուած իրականութիւնը և ոչ միայն դաւանանքն ու հաւատամքը: Անոնց կեանքը համակ, եղաւ սէր, ծառայութիւն և նուիրում: «Հօր Աստուծոյ առջեւ միշտ կը յիշենք՝ թէ ի՛նչպէս կեանքի կը վերածէք ձեր հաւատքը, սէրէն մղուած կը ծառայէք ուրիշներուն, և մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի յուսալով՝ նեղութիւններու կը համբերէք»--Ա. Թեսա. Ա.3:

Մեծագոյն պատուիրանը ըստ Յիսուսի հրահանգին.

«Պիտի սիրես Ֆու Տէր Աստուածդ Ֆու ամբողջ սրտովդ, ամբողջ հոգիովդ և Ֆու ամբողջ մտովդ և պիտի սիրես ընկերդ Ֆու անձիդ պէս»-- Մատթ. ԻԲ. 36-37:

Հրահանգ պատուէրը, հաւատալէն աւելի սիրել է:

Եկեղեցին կանգնելու է ա՛յսօր, որ մոռացութենէ փրկէ հաւատի արժէքները, **սէր,** անձնուրացութիւն և զոհաբերութիւն. եկեղեցին դառնալու է մտի և խօսքի խորհրդարան, ուր կ՛արձարձուին հաւատի և սիրոյ արդի պայքարը: Առաքելական շրջանին, Եկեղեցին բնորոշող առաքինութիւններն էին. հաւատ, սէր և բաջութիւն: Հաւատը մինչեւ որ տեսութիւն չի դառնայ, հաւատացեալը իրաւունք չունի վկայ ըլլալու, (բարոզելու):

Որովհետեւ վկան միա՛յն իր տեսածը ըսելու իրաւունքը ունի, ո՛չ թէ հաւատացածը: Հաւատը հասկացողութիւն և իմացականութիւն կը փնտռէ: Աստուծոյ հասկացողութիւնը պարտ է ըլլալ ամբողջական և փորձառական որպէսզի դառնայ անձնաւորեալ:

Քրիստոսի սէրը մարդուն մէջ ներզօր ոյժ մը ըլլալու է, որ զինք կ՛առաջնորդէ դէպի մարդկային գոյութեան անտեսանելի տարածքները, անսահմանելի հորիզոնները, որոնք հանդիպման կէտն են Քրիստոնէական հաւատին մէջ:

Հաւատացեալի կեանքին մէջ սէրը կը հերոսանայ, հաւատը կը սրբանայ, ու զոհողութիւնը կը դիւցազնանայ:

Եկեղեցական հայրերը երբ փորձեցին հաւատը փոխել դաւանանքի, և վարդապետութեան, կորսնցուցին իրենց Տէրն ու Փրկիչ Յիսուս Քրիստոս: Դադրեցաւ քրիստոնէութեան յառաջխաղացումը և եկեղեցիները դարձան իրարու մրցակիցներ...:

Հաւատը միայն սիրո՛վ, զոհողութե՛մբ և ծառայասիրութե՛մբ կ՛ապացուցուի: Հաւատին ու ծառայասիրութեան բուն վախճանական տեղը Եկեղեցին չէ, ոչ ալ ուխտագնացութեան վայր մը: Հաւատին ու ծառայասիրութեան բուն կեդրոնատեղին, մեր առօրեայ կեանքի ապրումի՛ն և մարդոց հետ մեր ունեցած յարաբերութեան գործադրումին մէջն է:

Անձնակեդրոնութեան, ընչաքաղցութեան և փառասիրութեան կործանարար բնազդները հակակշռող ամենահզօր յատկանիշներն են սէրը, ծառայասիրութիւնը և հանդուրժողութիւնը, որոնք հիմնական տարրերը կը կազմեն Քրիստոնէական հաւատին: Քրիստոսանման ապրումը՝ սիրո՛յ և հանդուրժողութեան խտացեալ լեզուն է և Հանգանակը: Լուսինէ Զաքարեան, ջնորհիւ իր ջերմեռանդ հաւատին և սիրոյն, եկեղեցական երաժշտութիւնը բեմ փոխադրեց: Մարդկային սիրտը ոսկեհանք մըն է, զոր պարտի պեղել իւրաքանչիւր Քրիստոնեան, ի գիւտ հաւատին՝ այն գանձին որուն վրայ խօսեցաւ Յիսուս Փրկիչը: Վերանորոգենք մեր ուխտը երկնքի հետ պայծառ հաւատով ու ճշմարիտ սիրով,

«Սիրել եղբայրը աւելի մեծ է քան մարգարէութեան շնորհը, աւելի բարձր քան առաքելութեան կոչումը, աւելի պատուական քան մարտիրոսներու պատիւը, և աւելի պատուարժան քան միւս բոլոր առաքինութիւնները»--Ս. Յովհան Մանդակունի (420-490):

Ի՜նչ փառք ու փրկութիւն, բռնել ու չձգել աստուածային բարերար Ձեռքը, այդ հրաշագործ ու ամենասուրբ Ձեռքը, որ գթառատ՝ կու տայ ու կը մոռնայ, կը փրկէ ու կը գոհանայ, կը նախատուի ու կը ներէ, և ցոյց տրուած ապերախտութիւններու հակառակ՝չի զրկեր մեզ Իր աստուածային շնորհներէն ու պաշտպանութենէն:

Քրիստոս այնքան սիրեց մարդկութիւնը, որ իջնելով զօրութենական բարձունքներէ ոչ միայն "մարմին եղաւ" այլ լուաց նաեւ Իր աշակերտներուն ոտքերը և այսպիսով եղաւ բացառիկ օրինակը սիրոյ և խոնարհութեան: Աստուծոյ իսկական զաւակները

արդարութեամբ և իրարու հանդէպ ցուցաբերուած սիրով կ՛ապրին. «Իսկ ով որ չի սիրեր՝ զԱստուած չի ճանչնար, որովհետեւ Աստուած սէր է»--Ա. Յով. Դ.8: Աշխարհականներ կը տիրեն իրենց նմանները նուաճելով ու յաղթելով զանոնք, իսկ Աստուած սիրելով ու Ինքզինք մատուցանելով աշխարհի և ուղարկելով Իր Միածին Որդին:

Ինչպէ՞ս «սիրեցէք ձեր թշնամիները»ը պատուէրը Յիսուսի, ի յայտ եկաւ Պապ Թագաւորին և Մուշեղ Մամիկոնեանի Քրիստոսադաւան նուիրումին մէջ: Այս երկու ասպետական նկարագրի և հաւատքի տէր անձերը, երբ յաղթականօրէն վտարեցին Սասանեան թագաւորը իրենց հայրենիքէն, Պարսից Շապուհ թագաւորին կանանոցը՝ գերի ինկած էր Հայկական բանակին: Հայոց Թագաւոր Պապ և Սպարապետ Մամիկոնեան փոխանակ վրէժ լուծելու Շապուհ թագաւորէն որ բռնաբարած և ապա սպանած էր Հայոց Փառանձեմ թագուհին, պաշտպան կանգնեցան հէք ու թշուառ Պարսիկ փախկաւուն տիկիններուն ու վերադարձուցին զանոնք իրենց Արքային, ինչպէս նաեւ բոլոր պատերազմական գերիները: Այսպէս Հայ Քրիստոնեան դարձաւ կենդանի վկան իր Յիսուսին և Անոր Եկեղեցիին:

Հաւատքի և յոյսի բանալին սէ՛րն է Քրիստոնէութիւնը, խարսխուած է սիրո՛յ վրայ, որովհետեւ Աստուած սէր է:

Հաւատացեալին կեանքը կը պարտի դառնալ
հանդիսարան հաւատքի, սիրոյ և ծառայութեան:

Քրիստոսի Մարդեղութեան խորհուրդը սիրոյ բացայայտումն է: Մարդկային մեղքերու թողութիւնը իրագործուեցաւ Աստուածային սիրոյ հետեւանքով «վասնզի "Աստուած այնպէս սիրեց աշխարհը»: Սուրբ Մեսրոպ իր վերջին շունչին զոյգ մը պատուէրներ տուաւ զինք շրջապատող սիրելիներուն, ան ըսաւ.

«Սէր և Միաբանութիւն» զորս բազկատարած աւանդեց իր աշակերտներուն, իր ջինջ հոգւոյն վերջին շունչին հետ մաճուան անկողնին մէջ: Գողգոթան՝ Խաչեցեալին անձնուրացութիւնը վիշտին սրբութիւնը, հաւատքին զօրութիւնը և սիրոյ ծննդագործող երկունքն է: Պատռեցաւ հազար տարիներու խաւարակուռ ծիսակատարութեան վարագոյրը յայտնաբերելու Աստուծոյ յաւերժական սէրը:

Աստուած յայտնութիւն մըն է, որ կը ծագի
մարդկային սրտին երկնակամարին վրայ
ու կը լուսաւորէ միտքը:

Յուլիս 19, 2004
Թորոնթօ

ՏԻՐԱՊԵՏԵ՞Լ ԹԷ ՍԻՐԵԼ

Ինչո՞ւ ազգերու մեծատարած կայսրութիւնները, իրենց տիրապետող զօրութեամբ, չեն յաւերժացած: Ինչո՞ւ յոյն-հռոմէական բաղաբակրթեալ Կայսրութիւնները չէզոքացան ու անյայտացան:

Ինչո՞ւ Արաբական և Օսմանեան դարաւոր ու ծաւալապաջտ Կայսրութիւններ ամօթալի պարտութեամբ պատմութիւն-տապանաբարին ներքեւ կը ննջեն: Միթէ նոյն անյեղլի ճակատագրին չէ՞ նախասահմանուած նաեւ մերօրեայ Եւրոպական Գաղթատիրական պետութիւնները: Ո՞ւր է այսօր Մեծն Բրիտանիոյ Գաղթատիրական Կայսրութիւնը որ կը տիրապետէր երկրագունտի շրջապատին: Այն Կայսրութեան, որուն վրայ արեւը չէր կրնար մարը մտնել:

Վաղ անցեալի և ներկայի բոլոր կայսերապաջտ իշխանութիւնները յղացուած ու հիմնուած էին նուաճողական ու տիրապետական անողոք գերիշխանութեան հիման վրայ:

Տիրապետել ու բռնանալ՝ տիեզերական ստեղծագործ սկզբունքին, օտար ու անհարազատ կը հնչեն: Նուաճել և տիրապետել շատ զօրաւոր մղում մըն է բնութեան մէջ, սակայն կո՛չր մղում մըն է այդ անխորհուրդ ու անհեռատես: Միայն իրենը փնտռող և ինքզինք տգիտօրէն անջատող և ուրիշներէ գերադաս սեպող պատրա՛նք մըն է:

Ամէն ով որ ինքզինք կ՛անջատէ ամբողջութենէ, ուշ կամ կանուխ կը կորսնցնէ իր աւիւնը և կը դատապարտուի անկումի և մահուան:

Կ՛ուզե՞ս գոյատեւել յաւերժօրէն: Միացիր տիեզերքի ամբողջականութեան: Գերիվեր մի կարծեր ինքզինքդ: Եթէ տաղանդաւոր ես և օժտուած շատ մը ձիրքերով, այդ բոլորը, պարգեւներ են տրուած քեզի: Ոչ թէ սեփականութիւն ըլլալու, այլ՝ ծառայելու և օգնելու քեզի մօտ և հեռաւոր նմաններուդ:

Մի միայն ծառայելու և օգնելու սիրոյ հոգին է յաւերժօրէն գոյատեւող և ապրեցնող զօրութիւնը, մարդկօրէն՝ ճանչցուած տիեզերքին մէջ:

Հայ ազգը բախտաւորուած է ունենալ այսպիսի նուիրում ցուցաբերող բազմաթիւ կղերականներ: Քսաներորդ դարը հպարտ է յայտնաբերելու Երջանկայիշատակ, հոգելոյս Բաբգէն Ա. Կաթողիկոս Կիւլէսէրեանը որպէս “Տիպար Եկեղեցականը, որ ունէր մաքուր կենցաղ և օրինակելի նկարագիր, կը սիրէր աշխատանքը, հոգի կու տար գրին ու գրքին և աչք ունէր տեսնելու, միտք՝ խորհելու, ու սիրտ՝ զգալու և տալու: Ան կ՛ապրէր ուրիշին համար, կ՛ապրէր իր գոհունակութիւնն ու երջանկութիւնը փնտռելով Ազգին, Եկեղեցիին և ուրիշներու տուածին մէջ”:

Աստուածային նախախնամութիւնը Իր գանձատան հարըստութենէն երբ պարգեւներ շնորհած է կարգ մը ազգերու և ցեղերու, ոչ թէ իրենց արժանիքին համար տուած է զանոնք, այլ շնորհուած է անոնց, որ ծառայեն ու կարեկցին իրենց եղբայր արարածներուն: Ինչպէս Յիսուս՝ Իր Մարդեղութեան շրջանին հրաժանգեց, ըսելով.

> “Ձեզմէ ով որ կ՛ուզէ մեծ ըլլալ՝ ձեր սպասաւորը պէտք է ըլլայ. և ձեզմէ ով որ կ՛ուզէ առաջին ըլլալ՝ ձեր սպասաւորը պէտք է ըլլայ”--Մատթ. Ի.26:

Երբ Հրեայ Ազգն ու անոր իշխանները ինքնախաբէութեամբ կը կարծէին ըլլալ “Աստուծոյ Ընտրեալ” ժողովուրդը, անապատին մէջ որոտացող աղաղակը Յովհաննէս Մկրտիչին, յուզիչ և ոգեշընչող ձայնով ըսաւ,

> **“Մի՛ յաւակնիք դուք ձեզի ըսելու թէ՝ Աբրահա՛մը ունինք մեզի իբրեւ հայր. Կ՛ըսեմ ձեզի, որ Աստուած կարող է այս քարերէն Աբրահամի որդիներ յարուցել”**
> --Մատթ. Գ.Ց:

Մի յոխորտաբ ձեր անցեալի հերոսներով և սուրբերով. եթէ ներկայիս սնանկ էք անոնց հաւատքէն և տեսիլքէն: Որքա՞ն այժմէական է երկու հազար տարիներ յետոյ, ազգի մը համար, փքանալ միայն իր անցեալի հաւատքով ու դիւցազնութեամբ: Ա՛զգ մը և անհա՛տ մը ներկայի, իր մարդասիրական ու նուիրական կարեկցութե՛մբ բաժնելու է իր ձիրքերը իրմէ աւելի տկարին ու կարօտեալին, որպէսզի հպարտ զգայ իր անցեալով:

Մեծութիւնն ու զօրութիւնը կը կայանայ ոչ թէ իրմէ աւելի տկարին տիրապետելու ու անոր բռնանալու անգութ մղումներուն մէջ, այլ՝ ինքզինք ծառայ դարձնելով իր ազգին ու համայն մարդկութեան: (Այսպիսի դէմք մը եղած է ազգին հերոս, անեսական Կիլիկիոյ Հայոց Սահակ Բ.Կաթողիկոսը: Կրելով ազգին ցաւն ու տառապանքը ան կը ստորագրէր “Վշտակիր Կաթողիկոս” մականունը իր գրութիւններու վերջաւորութեան:)

Եթէ անհատի մը՝ տիրանալու և բռնանալու բնական մղումները անսասո են, թող այդ անզուսպ ուժերը տիրապետեն ենթակայի՛ անձնասիրութեան և փառամոլութեան ու զինք դարձընեն զղջումի և ապաշխարութեան: Տիրապետելու հրապոյրը թո՛ղ փոխակերպուի սիրոյ վեհանձնութեան: Սէրը տիեզերքի առանցքն է ու անոր բաբախուն սիրտը: Տիրապետութիւնն ու բռնութիւնը մթութեան խաւարն է որ տեղի կու տայ ու կ՛անյայտանայ սիրոյ լուսաբացին՝ առանց բռնութեան ու պայքարի: Սիրոյ գոյամարտը աննախընթաց պայքար մըն է, ուր սէրը, որպէս մրցորդ կը մենամարտի ոչ թէ բռնանալու, յափշտակելու ու գերեւարելու, այլ՝ նուիրելու, զոհելու ու ներելու:

Տիեզերքի ստեղծագործ գոյատեւումը սիրո՛յ անսպառ զօրոյթով կենսաւորուած է: Ատելութեան բնոյթը բնութեան, չի մարզուած ու չդաստիարակուած կոյր վիճակն է, որ մարդ ժառանգած է չարէն: Տիրապետել, հետ մըն է, որ մարդ արարածին ենթագիտակցութեան մէջ կ՛արտացոլայ ու զինք կը կախարդէ փառատենչիք կամայականութեամբ: Այլախոհութեամբ չի խաչե՛նք Սիրոյ Ճամբան ոչ ալ անձնատուր ըլլանք բնական մղումներու ճնշումներուն: Սիրոյ աշակերտն ու ժառանգաւորը պէտք է լռեցնէ նիւթի տիրապետութեան յեղինականութիւնն ու անոր կախարդիչ հրապոյրը: Տիրապետելու բաղձանքը միայն քաղաքական մարզի մէջ չ՛ամփոփուիր, այլ կ՛արմատանայ նաեւ կրօնական ու դաստիարակչական ասպարէզներու մէջ ալ:

Հոգեկրօնական ներհայեցողութիւնը որ հոգւոյն ներիմաց աչքը ըլլալու է, այսօր, դարձած է հաւատաքննական ճեռքն ու կամայապաշտ տիրապետութեան վարչամեքենան:

Որպէս պատմական կենդանի իրականութիւններ, դիտենք մեր յիշողութեան պատկերասրահի պաստառին վրայ 11-րդ դարու խաչակիրներու ստեղծած բռնաբարումները, Սբ.Բարթողոմիոսի

Նախճիրը Ֆրանսայի: Սպանական չակերտուած Քրիստոնեայ կառավարութեան տիրապետութիւնն ու սպանդը որ գործադրուեցաւ Ամերիկաներու մէջ: Տիրապետութեան ու բռնաբարումի բագինին՝ Փորթուգալցի և Սպանիացի կղերականութիւնը զոհեց անթիւ հազարաւոր կարմրամորթ հնդիկներ:

Վերոյիշեալ բռնակալութեան որպէս մէկ նմուշ-լուսանկար, կրնաք դիտել շարժապատկերը (Video) ժապաւէնի վրայեն:

Մենք զմեզ չ՛արդարացնենք վերագրելով Տիրապետութիւնը անցեալի խաւար դարերուն: Դաւանական հակադրութիւնները այսօր ալ կը մղեն շատ մը հաւատացեալներ անհանդուրժանքի:

Փոխանակ հոգւոյն ու մարմնին բնարը սիրով ու զոհողութեամբ դաշնաւորելու, տգիտութեան ու բառապաշտական մարտահրաւէր կ՛ուղղեն իրարու: Եկեղեցին՝ որ է, հարազատ արտայայտիչը լուսեղէն հաւատքի, ու վարակիչ ուժը սիրոյ և անյիշաչարութեան, կը ձգտի ըլլալ հիմնարկութիւն մը փոխանակ սէր արտայայտող լուսարձակի:

Մանկապատանեկան գրականութիւնները և հեռատեսիլի հմայիչ պատկերագրութիւնները կը շատագովեն ու կը պանծացնեն տիրապետութիւնն ու բռնաբարումը տկարին ու խաղաղասէրին: Նոր սերունդի դիեցման կաթը թունաւորուած է կատաղութեամբ ու միտքերը ապականուած դառնութեամբ և գազանութեամբ:

Եթէ մեր հասողութենէ հեռու է համաշխարհի վերակառուցումը սիրոյ և հաշտարար խորհուրդով, գէթ, փորձենք կիրարկել սէրն ու միաբանութիւնը և համակերպիլը հայ գաղութներէ ու անոնց կազմակերպիչ անդամներու ներքինաց հասկացողութենէն ներս:

Անցեալի և ներկայի պատմական դէպքերն ու տիրապետական տխուր ցաւերը, կենդանի ապացոյցներն են բռնատիրութեան սնանկ ու այժմէական դափնեպսակին:

Միածանող միակ յուսադրիչ արշալոյսը որ կրնայ հաշտեցնել աշխարհը երկինքին, Մարդեղութիւնն է Միածինին:

Յաւերժութեան և սիրոյ լուսաբացը ծնունդ առաւ ոչ թէ աստուածային բռնաբարումով, այլ՝ Գողգոթայի տառապանքովը:

Որովհետեւ Աստուած Ինք Սէր է:

Փետրուար 1, 1989
Թորոնթօ

ԻՆՉՈՒ ՍԻՐԵԼ ՉԱՍՏՈՒԱԾ

--Յով. Գ.16, ԺԳ.34-35

Մեծագոյն պատուիրանը ըստ Յիսուսի հրահանգին.

«Պիտի սիրես Տէր Աստուածդ քու ամբողջ սրտովդ, քու ամբողջ հոգիովդ և քու ամբողջ մտովդ և պիտի սիրես ընկերդ քու անձիդ պէս»--Մատթ. ԻԲ.36-37:

«Ես փառք չեմ ստանար մարդոցմէ. բայց գիտեմ ձեզ, որ չունիք Ձեր մէջ Աստուծոյ սէրը»--Յով.Ե.41-42:

Հրահանգ, հաւատալէն աւելի սիրել է: Սիրել՝ ազատագրել է մարդը: Սիրել՝ սրբագործել է չարիքը ներողամտութեամբ: Սիրել՝ մօտենալ է Աստուծոյ:

Մի՛ սպասեր սիրուիլ, կրնա՞ս սիրել. սիրէ՛:

Մի՛ ակնկալեր առնել, կրնա՞ս տալ՝ տո՛ւր:

Հաւատալ ու սիրել այն զոյգ ճառագայթարձակ շողերն են, որոնք կը սրբացնեն մարդը և տեսանելի և հասկնալի կը դարձնեն զԱստուած: Յիսուս ներել սորված էր, բանի որ սիրել գիտէր:

Վախի ամբողջակա՛ն բացակայութիւնը սիրել է: Մարդ ինչե՞ն կը վախնայ: Սիրելէ՛ կը վախնայ: Ինչո՞ւ կը վախնայ սիրելէ: Որովհետեւ, եթէ սիրէ մէկը, կը պարտաւորուի ծառայել անոր, հոգալ զայն, պաշտպանել զայն:

Սէրը ծայրագոյն զոհողութիւնը կը պահանջէ ենթակայէն:

Սբ.Յովհան Մանդակունի որ ապրեցաւ (420-490) կ՛ըսէ.

«Սիրել եղբայրը աւելի մեծ է բան մարգարէութեան շնորհը, աւելի բարձր բան առաքելութեան կոչումը, աւելի պատուական բան մարտիրոսներու պատիւը, և աւելի պատուարժան բան միւս բոլոր առաքինութիւնները»:

«Եթէ սիրենք մեր Թշնամին՝ իր հոգին մեզի աւելի յստակ պիտի ըլլայ և որքան աւելի թափանցենք անոր մէջ, այնքան աւելի պիտի տեսնենք թէ իրաւունք ունի մեր գութին, և սիրոյն:»

Սէրը սիրուողը թափանցիկ կ՛ընէ: Սիրելով Թշնամին կը մաքրենք գիտակցութեան մէջ մեր ոգին:

Յիսուս խաչեցին, որովհետեւ Ան դաստիարակեց այն տեսակ սէր մը, որ վտանգ էր հաստարակ մարդու, սէր մը որ ամբողջակա՛ն նուիրում և անձնատուութիւն կը պահանջէր առ Աստուած և առ մարդ: Խոնարհութիւնը կը նշանակէ սիրել, և սէրը կը նշանակէ ծառայել: Հարկ է որ հաղորդուինք այդ ոգիին, ու ըլլանք արժանաւոր որդիները ու հաւատարիմ ծառաները Աստուծոյ:

Կարմիր բանակին յաղթարշաւ գնացքին, Համայնավարները կը փնտռէին կայսերական բանակին պատկանող կին մը որ երկու երախաներ ունէր: Իրիկուն մը երիտասարդ կին մը, Նաթալի անունով որ իր տարիքը ունէր, զարկաւ այս կնոջ տան դուռը և հարցուց թէ ինք այս ինչ կի՞նն է: Նաթալին զգուշացուց այս մայրը թէ ինք ճանչցուած է ու այս գիշեր պիտի գնդակահարուի: Նաթալին խրատեց որ փախչի: Մայրը նայեցաւ իր զաւակներուն և ըսաւ. "ինչպէ՞ս": Նաթալին որ ցարդ միայն թաղին մէջ կին մըն էր, ըսաւ. "Դուն պիտի կարենաս, որովհետեւ ե՛ս պիտի կենամ հոս և յայտարարեմ որ ես ձեր փնտռած կինն եմ": Մայրը ըսաւ. "Բայց պիտի գնդակահարեն քեզ": Նաթալին պատասխանեց.

ես զաւակներ չունիմ"։

Յիսուս նոյնը ըրաւ Գեթսեմանիի պարտէզին մէջ։ Քրիստոս այնքան սիրեց մարդկութիւնը, որ իջնելով զօրութենական բարձունքներէն ոչ միայն "մարմին եղաւ", այլ լուաց նաեւ Իր աշակերտներուն ոտքերը և այսպիսով եղաւ բացառիկ օրինակը սիրոյ և խոնարհութեան։ Կեանքը պարտի դառնալ հանդիսարան հաւատքի, սիրոյ և ծառայութեան։ Մարդու ինքնակատարելագործման ուղին կ՛անցնի սիրոյ մաքրազտման ճուրայով։ Յիսուս Քրիստոսի առաքելութիւնը աստուածային ջերմ սիրոյ և անխարդախ համակրանքի բուռն արտայայտութիւնն էր հանդէպ տառապանդ մարդաշխարհի։ Տալն ու տրուիլը սիրոյ արտայայտութիւններ են։ Հնարաւոր չէ մէկու մը համար աճիլ բարոյապէս և հոգեւորապէս՝ առանց տալու ջնորհին։ Մեր աճումին չափանիշը՝ մեր սիրելուն, տալուն և տրուելո՛ւն մէջն է։ Քրիստոսի Մարդեղութեան խորհուրդը սիրոյ բացայայտումն է։ Սիրո՛յ զօրութեամբ մեր հաւատքին տանք գործնական արտայայտութիւն։ Սիրոյ մարմնացումը մարդացեալ Քրիստոսն է, Անձնաւորութիւն մը և ո՛չ Հանգանակ։

Յիսուս Քրիստոս աշխարհ եկաւ փոխակերպելու "Աստուծոյ կարծեցեալ վախ"ը՝ աստուածային սիրոյ՝ "Մի վախնաք"ով։ Մարդ մինչեւ որ իր սեւեռակէտը չի փոխէ, զԱստուած բռնատէր պիտի կարծէ, մինչդեռ Աստուած վեհափառօրէն Հայրութիւն է։

Մարդկային այլազան սէրերուն մէջ՝ Աստուծոյ սէրը բառերով չի բացատրուիր, ծանրութեամբ չի կշռուիր, թուանշաններով չի չափուիր և զգացումներով չի թարգմանուիր, ո՛չ ալ մարդկային բարոյականը վսեմացնող առաքինութեան մը հետ կը բաղդատուի։ Այս անզուգական սէրը՝ հաւատացեալին բոլորանուէր ընծայումը ըլլալու է Աստուծոյ առաքելութեան և վկայութեան։ Քրիստոնէական ըմբռնումով, «Աստուած սէր է»։ Յաւերժօրէն, հասկնալիօրէն, բարեսէր և անձնազոհ, որ իսկութիւնն է՛ Աստուծոյ։ Այս փրկագործական սէրը յայտնուեցաւ Մարդեղացեալ Քրիստոսով։

Քրիստոս, Աստուածային սիրոյ հմայքով հնազանդութեան հրաւիրեց մարդկութիւնը և միացուց աշխարհը Հօր Աստուծոյ։

> «Երանի՛ անոնց, որ մաքուր են սրտով (կը նշանակէ՝
> Աստուծոյ նուիրուած, Աստուծոյ յատկացուած, կամ
> Աստուծոյ պատկանող սիրտ), որովհետեւ անոնք
> զԱստուած պիտի տեսնեն»։

Մանրէն՝ մանրադիտակով կ՛երեւի, աստղերը՝ հեռադիտակով, Թատրոնի խաղարկութիւն մը տոմսով, և Աստուած՝ մաքուր սրտով՝ Ջինք սիրողի մը սրտովը միայն կ՛երեւի։

«Աստուծոյ պատուիրանները...բոլորը, խտացած են այս միակ պատուիրանին մէջ..»

"Սիրէ՛ ընկերդ ինչ անձիդ պէս»--Հռոմ. ԺԳ.Ց։

Սեպտեմբեր 30, 1999
Թորոնթօ

ՔՐԻՍՏՈՍ ԻՆՉՈ՞Ւ ՄԵՌՆԵԼՈՒ ԷՐ

Յիսուս Քրիստոսի մահանալը խաչին վրայ, հրեաներու համար, ապացոյց մըն էր որ ան (Յիսուս) անարդար մը և մեղաւոր մըն էր: Հրեաներու հոգեբանութեամբ (Հին Կտակարանի ըմբըռնումով) Աստուած չէր թոյլատրեր որ արդար մէկը, մանաւանդ Իր պատգամաբեր Մարգարէն անարդարօրէն ծաղրուէր ու անարգ մահուան դատապարտուէր: Ի՞նչ էր սպանուողի մը արժանիքը կամ օգուտը, մանաւանդ տառապաջտ կղերականներուն համար, որոնք ո՛չ ապագայի յոյս ու ո՛չ հաւատք ունէին անդենականի կամ Յարութեան մասին:

Թէեւ Հին Կտակարանի մարգարէներէն ոմանք նախաձայնած էին Քրիստոսի (Մեսիայի) մահը, սակայն մարգարէութեան սոյն գրութիւնը թէ՛ անհասկնալի կը հնչէր և թէ անտրամաբանական կը թուէր նիւթապաջտ՝ չօշափելիին հաւատացող Հրեայ կղերականներուն:

Մարդեղացեալ Յիսուս Քրիստոսի մահուամբ, մահը յաղթահարելու իրողութիւնը, ո՛չ միայն խոտոր ու արհամարհելի թուեցաւ Հրեայ ժողովուրդին, այլ նաեւ գոռոզ Հռոմայեցիին ու Յոյն իմաստասէրներուն իսկ:

Աստուծոյ բարի նախասահմանութեան մէջ չկար զոհարան ուր արջառներ պարտ պիտի ըլլային ողջակիզուելու: Քրիստոսի ներկայացուցած Աստուածը վեհափառօրէն **Հա՛յր Երկնաւորն** է ու ո՛չ երբեք նոխազներու կամ մարդկային արիւնով գինովցող հեթանոս աստուած մը:

Աստուածային ստեղծագործ դարաշրջանին տեղի ունեցած ըլլալու է նաեւ, անհաւատարմութիւն և ապստամբութիւն Սատանային ամբարտաւան ու ցանկասէր նախանձութեան պատճառաւ: Յուդա աշակերտին դաւաճանութիւնը մանրանկարն է Սատանային ապստամբութեան: Աստուածատես Եսայեայ կը մարգարէանայ իր հոգեջունչ տեսիլքը ու կը տեղեկագրէ Սատանային մասին, ըսելով.

«Դուն սրտիդ մէջ ըսած էիր
Երկինք ելլեմ
Ու իմ աթոռս Աստուծոյ աստղերէն վեր բարձրացնեմ,
Եւ ժողովին լեռը, հիւսիսի ծովերը բնակիմ:
Ամպերու բարձրութիւններուն վրայ ելլեմ,
Բարձրելոյն նմանիմ»--Եսայ ԺԴ.13-14:

Օդէլլօի ողբերգութեան առանցքը կը կազմէ Օդէլլօի **նախանձը:** Նոյնպէս նաեւ մարգարէն, անցեալը կը դիտէ որպէս ներկայ ու կը զարմանայ, ո՛չ թէ հիացումով, այլ ապշութեամբ, որ Աստուծոյ բարձրագոյն մատակարարը՝ Սատանան դարձած է դաւաճան, խանգարելու և կործանելու համար հրաշագեղ, արդիւնաբեր և հոյակապ ստեղծագործութիւնը ու իր ապշութիւնը կը նկարագրէ ըսելով.

«Ով առտուանց ծագող Արուսեակ,
Ինչպէ՛ս երկինքէ ինկար
Ու մինչեւ գետին կործանեցար,
Դուն որ ազգերը նկուն կ՛ընէիր:
Քու փառդ և տաւիղներուդ ձայնը գերեզմանը իջան.
Քու տակդ գեռունները տարածուեցան,

Ու որդերը բեզ կը ծածկեն»--Եսայ. ԺԴ.12, 11:

Տեսիլէ տեսիլ յափշտակուող Եզեկիել՝ մեռելոց յարութեան մարգարէն եւս արժանացած է տեղեկանալու թէ չարը ինչպէ՞ս և ուրկէ՞ ծնունդ առաւ բարի Աստուծոյ անսահման տիեզերքին մէջ: Արարիչ Աստուած Իր հաւատարիմ ծառաներուն կը յայտնէ կարգ մը գիտելիքներ, որոնք յիշատակուած են հաւատարիմ մարգարէներու կողմէն: Յետագայ տողերը Սատանային անկումին մասին են.

«Որով ինչ սիրտդ հպարտացաւ, ու ըսիր թէ ես աստուած մըն եմ, ես ծովուն մէջտեղը Աստուծոյ աթոռը կը նստիմ, սակայն դուն մարդ ես ու ոչ թէ Աստուած, թէեւ ինչ սիրտդ Աստուծոյ սրտին տեղ դրիր....քնաւ գաղտնիք մը բեզմէ չպահուեցաւ, ինչ իմաստութիւնովդ ու հանճարովդ բեզի հարստութիւն ստացար ինչ հպարտութեանդ պատճառաւ սիրտդ հպարտացաւ:

«Որովհետեւ դուն ինչ սիրտդ Աստուծոյ սրտին տեղ դրիր, ... բեզ գուբը պիտի իջեցնեն. ու ծովուն մէջտեղը վիրաւորներուն մահովը պիտի մեռնիս: Միթէ բեզ սպանողներուն առջեւ պիտի կրնա՞ս ըսել թէ ես Աստուած եմ. դուն բեզ մեռցնողներուն ձեռքին մէջ մարդ պիտի ըլլաս ու ոչ թէ Աստուած»-
-Եզեկիել ԻԸ.2-10:

Աստուած յայտնած է զանազան խորհուրդներ Իր հաւատարիմ ծառաներուն, սակայն ինչպէս Քրիստոսի աշակերտները լման չի կրցան ըմբռնել իրենց Վարդապետին պատգամները, նոյնպէս ալ մարգարէները յաճախ չփոթութեամբ, իրար մէջ հիւսեցին իրենց շնորհուած նախատեսութիւնները:

Պօղոս առաքեալի Քրիստոսը Նախագոյ է որ անձնուրացութեամբ Մարմին եղաւ որպէսզի բնութեան զօրութիւնն ու կապանքները լուծէ: Անյաղթ հաւատքի փորձառու Պօղոս առաքեալ իր աղօթքներու ընթացքին փոխանակ պայծառակերպարանալու, հոգիով յափշտակուեցաւ երկինքի բարձունքը.

«Ու լսեց անպատմելի խօսքեր՝ որ մարդոց թոյլատրուած չէ խօսիլ: Այդ փորձառութեամբ է որ պիտի պարծենամ»--Բ. Կորնթ.ԺԲ.4:

Հեթանոսներու առաքեալը առանձնաշնորհը ունեցաւ ներկայ գտնուելու դրախտային հանդէս՝ տօնախմբութեան մը, ուր մարդ արարածներէն ծածուկ մնացած կարգ մը գաղտնիքներու տիրացաւ ան, սակայն հրահանգուեցաւ իրեն զանոնք չյայտնել հանրութեան:

Այս գրութիւն բացատրութիւնը ստուգութիւն կրնայ չ՛ըլլալ, սակայն եզրակացութիւն մը կրնայ համարուիլ Սուրբ Գրոց մէջ ցանուած բազմաթիւ վկայութիւններուն: Այսուհանդերձ մեր համեստ կարծիքը յայտնելու ազատութիւնը ունինք որպէս հաւատացեալ: Ոչ որպէս նոր վարդապետութեան քարոզիչ մը, այլ որպէս համեստ մեկնաբանող մը:

Տիեզերքի անսահմանութեան մէջ երբ տեղի ունեցաւ Սատանային գործած դաւաճանութիւնը, Աստուած չէր կրնար անտարբեր մնալ սոյն կազմակերպուած դաւադրութեան և ըմբոստութեան, որ ուղղուած էր Իր Սրբութեանը դէմ:

Աստուած անիմանալի իմաստութեամբ հակադարձելու համար չարը և սուտն ու կեղծը հակակշռելու վիթխարի պաշտօնը, յանձնեց Իր Միածին Որդւոյն Յիսուս Քրիստոսի: Սոյն երկնային պաշտօնի ձեռնադրութեան երաժշտական բառերը կը կարդանք

Եսայ. Թ.6-7 համարներուն մէջ.

«Վասնզի մեզի մանուկ մը ծնաւ,
Մեզի որդի մը տրուեցաւ,
Եւ իշխանութիւնը անոր ուսին վրայ պիտի ըլլայ,
Ու անոր անունը պիտի կոչուի
Սքանչելի, Խորհրդակից, Հզօր Աստուած,
Յաւիտենականութեան Հայր, Խաղաղութեան Իշխան,
Անոր իշխանութեան մեծնալուն ու խաղաղութեանը
սահման չկայ,
Որպէսզի հիմակուընէ մինչեւ յաւիտեան
Իրաւունքով ու արդարութիւնով հաստատէ և զօրացնէ
զանիկա»:

Բարին Աստուած չ՛ուզեց փոխել Իր ողորմած ռազմավարութիւնը ու զայն նուաստացնել մահաբոյր Սատանային նախանձոտ ու վայրագ ռազմագիտութեամբ: Անխախտ և անպակաս ողորմութիւն, Աստուած չի կամեցաւ կորսնցնել մարդ արարածը Իր ստեղծագործութիւնը և ցոյց տալ Իր կայծակնաբոց զօրութիւնը անմիջապէս տապալելով չարը: Որովհետեւ ինչպէս Քրիստոս պատգամեց, ըսելով.

«Ո՛չ, չըլլայ թէ որոմը բաղած ատեն ցորենն ալ
միասին արմատախիլ ընէք: Զգեցէ՛ք որ երկուքն
ալ միասին աճին մինչեւ հունձքի ժամանակ»
--Մատթ. ԺԳ.29-30

Մարդկային բաղաքակրթութեան ներկայ դարաշրջանը՝ որոմին ու ցորենին աճումի շրջանն է: Այս տեսողութեան մէջ կը տեսնենք Աստուծոյ երկայնամտութիւնը, որ կը սպասէ մեղաւորին վերադարձը և անոր ապաշխարութիւնը: Աստուածային զօրութիւնը կը ներգործէ աննման ու աննախընթաց երեւոյթներով՝ սիրով, երկայնամտութիւնով, ողորմութիւնով, անձնազոհութիւնով ու նուիրումով նման դժուարին վերելքի:

Աստուծոյ սոյն սիրոյ ռազմավարութիւնը անակնկալի բերած է համայն աշխարհի բոլոր ռազմագէտները: Պատճա՞ռը: Որովհետեւ Աստուած հետեւող մը չէ՛, այլ Առաջնորդո՛ղ Ոյժ, համայն գոյացութեան: Այս պայքարամարտին մէջ Աստուած պիտի ունենայ բազմաթիւ զոհեր, որոնք սիրով պիտի նուիրեն իրենց կեանքերը որպէսզի չկորսուի Յիսուս Քրիստոսի Աւետարանը այս աշխարհէն: Հայ Եկեղեցին ալ մտած է շարքը Քրիստոսի բաջամարտիկներուն ու իր հաւատացեալ ու նուիրեալ նահատակներով կը վկայախօսէ 17 դարեր: Ա՛յս պատճառաւ Քրիստոս ըսաւ Իր աշակերտներուն.

«Երբ Սուրբ Հոգին իջնէ ձեր վրայ՝ զօրութիւն
պիտի առնէք և վկաներ պիտի ըլլաք ինծի համար
Երուսաղէմի մէջ, ամբողջ Հրէաստան ու Սամարիայի
մէջ և մինչեւ երկրի ծայրերը»--Առաք. Ա.8:

Մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս վար չ՛իջաւ Գողգոթայի խաչելութենէն յայտնելու համար Իր զօրութիւնը բմահաճ անհաւատներուն: Ան խաչուեցաւ նուիրաբերելով Իր կեանքը ու սորվեցուց Իր հետեւորդներուն աշակերտելու պարտականութիւնն ու առանձնաջնորհումը, որպէսզի իրե՛նք ալ դառնան վկաներ, սիրող, ողորմած ու ներող, նման Հա՛յր Աստուծոյ: Խաչելութեան ընթացքին

Աստուած չի խօսեցաւ փոթորիկներու ու կայծակներու ընդմէջէն, այլ մելանուշ ու բնաւուշ ձայնով ինչպէս խօսած էր Եղիա մարգարէին բարայրի խոնարհ մը մուտին:

Այս ճարտար և ստոյգ ռազմավարութեան համար Յիսուս մերժեց Սատանային նուիրած թագաւորութիւնները անապատային անօթութեան շրջանին, որովհետեւ չարին թագաւորութեան մէջ կը տիրապետէր սուրն ու նիզակը, վայրագ կոտորածն ու սպանդը, ցաւն ու եղեռնը ու ցնծութիւնը Սատանային:

Ուստի Յիսուս ըսաւ Սատանային.

«Ետի՛ս գնա, (կորսուէ՛ աչքէս) **որովհետեւ**
գրուած է՝ պիտի երկրապագես Իւր Տէր Աստուծոյդ
և զա՛յն միայն պիտի պաշտես»--Մատթ. Դ.10:

Յիսուս Քրիստոս խոնարհեցաւ և իջաւ այս աշխարհ իբրեւ աստուածառաք Պատգամաւոր բացայայտելու ու կատարելու համար Աստուած Ճշմարիտին կամքը: Բարիին ու չարին, ճշմարիտին ու կեղծին, բարոյականութեան ու անպատուութեան, կեանքի ու մահուան առեղծուածը լուծելու համար, զոր ազգերն ու իմաստասէրները, բանաստեղծներն ու մարգարէները որոնած ու երթողած էին դարեր շարունակ:

Տիեզերական սոյն վիթխարի պայքարին ոլորապտոյտին մէջ է, որ կը տառապի մարդկութիւնը: Նոյնիսկ ներկայի ժամանակաւոր շրջանին փոքր ազգեր զոհ կերթան գեր-պետութիւններու իմահաճոյքին, որովհետեւ ներկայիս այս աշխարհի գեր-պետութիւնները կ՛երկրպագեն Սատանան:

Հոգեկան աշխարհի՝ Բարիի ու չարի հսկայ պայքարամարտի խաչմերուկին կանգնած է Խաչեցեալը և կոչ կ՛ուղղէ համայն մարդկութեան ցոյց տալով Հայր Աստուծոյ սիրոյն խորութիւնը հանդէպ տառապանք աշխարհին: Արարիչ Աստուած նուաճելով կամ բռնութեամբ չուզեր հնազանդեցնել ու յաղթահարել մարդը, այլ հրապուրե՛լ կ՛ուզէ մեզ դէպի բարին, դէպի ճշմարիտը, դէպի յաւերժական կեանքը, ու դէպի սրբութիւն, ցոյց տալով Իր Միածնի անձնազոհութեան արարքը Գողգոթայի բարձունքին վրայ: Հաւատարիմ Վկայ Յիսուս Քրիստոս, ազատագրելու ու փրկելու համար մարդկութիւնը (Աստուծոյ գերագոյն ստեղծագործութիւնը) մեղքէ ու մահէ, յանձն առաւ Իր Անձի՛ն մահով ազատել բեզ և զիս Սատանայի խաբէական պատրանքներէն:

Աստուածակերպար մարդ արարածը, տեսնելով Յիսուս Քրստոսի նուիրումն ու զոհողութիւնը, զղջումի և ապաշխարանքի արցունքներով կը փոխակերպուի ու կը դառնայ հետեւողը իր Փրկիչին ոտնահետքերուն, որ ճանապարհն է Կեանքի ու Ճշմարտութեան: Մեղապարտ մը կը փոխակերպուի ու "վերստին կը ծնանի" միայն աստուածային սիրոյ ու ողորմութեան հրապոյրով և ո՛չ երբեք վախով, կեղծիքով կամ բռնատիրութեամբ:

Յաղթահարելու նենգամիտ Սատանան, ու զայն յաւետ կորսնցնելու և մարդ արարածը սիրաջահելու համար, Աստուած ցոյց տուաւ Իր **Հայրակա՛ն** անպատում **սէրն ու ողորմութիւնը**: Սոյն սիրոյ ճգնաժամին, եթերական ձայնալիքներու մէջէն լսուեցաւ փրկութեան և մեղքերու թողութեան մելանուշ մեղեդին Յիսուսի սրբաբոյր Շրթներէն.

«Զոհի ու ընծայի չհաւնեցար,
Ողջակէզ ու մեղքի պատարագ չպահանջեցիր:
Այն ժամանակ ըսի թէ Ահա կու գամ ես.

Ով իմ Աստուածս, Ֆու կամիդ կատարելու»
--Սաղ. Խ.6-7:
«Ոչ թէ ի՛մ կամիս, այլ Քո՛ւ կամիդ թող ըլլայ»
--Ղուկ. ԻԲ. 43:

Մեր Տէրը Իր ազատ կամքով ընդգրկեց Հօր Աստուծոյ ամենատէս և հրաշագործ կամքը սիրաշահելու համար մոլորած մարդը և վերադարձնելու զայն դէպի Ճշմարտութիւն և դէպի Հայրական սիրոյ Մոցը:

Աստուածային սիրոյ դիւթանքով ու մարդ արարածին ազատ կամքով, Արարիչ ու արարած կրցան միանալ ու հաշտուիլ: Սոյն աշխարհածաւալ պայքարամարտին մէջ Քրիստոս ինքնամատոյց նուիրումով սպանուեցաւ, բայց չկորաւ: Աստուած յարուց Զայն կոտրելով ու փշրելով մահուան կապանքները: Ան Յարեա՛ւ որպէս Յաղթական ու պիտի յարուցանէ նաեւ բոլոր անոնք որոնք կը նուիրեն իրենք զիրենք Աստուծոյ բարի Կամքը կատարելու, ու ծառայելու Անոր: Այս նուիրական ճանապարհին վրայ նահատակուեցան նաեւ մեր սուրբերն ու հաւատարիմները դարեր շարունակ, որպէսզի չկորնչի Յիսուս Քրիստոսի ցոյց տուած անձնազոհութեան ու փրկագործութեան բարի լուրը՝ Աւետարանը:

Հռոմի դաժան և ասպատակող բանակները անյայտացած են ու Լէնկ Դիմուրի հեծեալ աղեղնաւոր բանակները չեն տեսնուիր, Մոնկոլ-դադարական արիւնկզակ սուրով ծնեալ զօրքերն ու անոնց բռնատիրութիւնը չկայ, սակայն Խաչեցեալին՝ Իր կեանքը Նուիրող Խաչեցեալ Քրիստոսի հայեացքը ու անոր մելանուշ հրաւէրը յաւէտ կը մնայ ու կ՛երգեհոնէ ըսելով.

«Եկէ՛ք Ինծի, բոլոր յոգնածներ և բեռնաւորուածներ»
ու
«Քեզի կ՛ըսեմ այսօր ինծի հետ դրախտին մէջ պիտի ըլլաս»:

Ա՛յս յաւերժաբոյր ու բաջալերական խօսքերը կը ղօղանջեն բոլոր եկեղեցիներու, խաչքարերու և սուրբերերու կեանքին ու սրտին ընդմէջէն:

Այս Քրիստոսն է որ Իր հրաշափառ զոհաբերութեամբ ու յաղթակա՛ն Յարութեամբ կ՛ըսէ.

«Ես իսկ եմ Յարութիւնը և Կեանքը»:

Մարտ 31, 1995
Թորոնթօ

“ԵՐԿԻՆՔԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ՊԻՏԻ ՏԵՍՆԷՔ”

Կը նշանակէ թէ երկինքը մարդոց տեսողութեան համար փակ է, մինչեւ որ Տէրը Ինք բանայ անոնց, որոնց Ի՛նք կը հաւանի: Վերոյիշեալ խտրութեան նկատմամբ, Յիսուս, ուրիշ առթիւ եւս, կ՛ըսէ. «Ոչ ոք կը ճանչնայ Որդին՝ բացի Հօրմէն, և ոչ ոք կը ճանչնայ Հայրը՝ բացի Որդիէն, կամ բացի անկէ՝ որուն յայտնել ուզէ Որդին:

Ինչո՞ւ այսպիսի խտրականութիւն:

Որովհետեւ նենգամիտներ, իրե՛նց կեղծաւորութեան և դաւաճանութեան պատճառով չի կարենան տեսնել սրբութիւնն ու հոգիի անբծութիւնը: Միթէ մենք մարդ արարածներ, մեր բոլոր ունեցած հարստութիւնը կամ արժէքաւոր առարկաները բոլո՛ր մարդոց կը ներկայացնե՞նք, թէ միայն մտերիմներու: Յիսուս խոստացաւ բանալ երկնայինի սբանչելիքներն ու հրաշալիքները Իր աշակերտներուն, որովհետեւ զանոնք կը նկատէր Իր մտերիմները: Ու երբ Յիսուս տեսաւ Նաթանայելը, որ Իրեն կու գար, Իր առաջին խօսքը եղաւ.

«Ահաւասիկ ճշմարիտ Իսրայէլացի մը,
որուն մէջ նենգութիւն չի կայ»--Յով. Ա.51:

Յիսուս ցարդ ապրած էր Իր Մարդեղացեալ կեանքը ու սովաւհար էր տեսնելու մաքուր սրտով անկեղծ Իսրայէլացիներ: Ներկայ աշխարհի մէջ եւս մարդիկ կորսնցուցած են ճշմարտութիւնն ու արդարութիւնը, ծառայութիւնն ու դրացիին օգնականութիւնը: Մարդկութիւնը այսօր կ՛ապրի ագահութեան և փառի համար --բացառութիւնները յարգելով--սկսեալ կրօնաւորներէ և բարեպաշտ կարծուածներէ, ճիշդ այնպէս ինչպէս Յիսուս Քրիստոսի ջրջանին:

Մարդեղացեալ Յիսուսի տեսողութիւնը կը թափանցէ մարդկային միտքն ու անոր սիրտը: Ան պատահականօրէն չ՛ըսաւ Նաթանայելի.

«Ահա Իսրայէլացի մը, որուն մէջ նենգութիւն չի կայ»:

Նենգութիւնը ամենագարշելի և պիղծ հոգեկան անճնասիրութիւնն ու եսապաշտութիւնն է: Նենգութիւն կը նշանակէ՝ չարամտութիւն, խաբեբայութիւն, կեղծաւորութիւն, խորամանկութիւն և դաւաճանութիւն: Մեծ Վարդապետ Յիսուս, Ջինք սիրող աշակերտներուն երբ կը սորվեցնէր "Երանելիներ"-ու ժառանգելիք հատուցումը, Ան ըսաւ.

«Երանի՛ անոնց, որոնք սիրտով մաքուր են, որով-
հետեւ անոնք զԱստուած պիտի տեսնեն» --Մատթ.Ե.8:

Աստուած ունի բազմաթիւ յատկանիշներ, սակայն Անոր գլխաւոր նկարագիրը՝ սրբութիւնն է: Սրբութիւնը Աստուծոյ վեհագոյն և վսեմագոյն ստորոգելին և յատկանիշն է: Սրբութիւնը ո՛չ թէ Աստուծոյ ստորոգելիներէն մին պարտ է ճանչցուիլ, այլ խորագոյն իսկութիւնն է Աստուծոյ: Սրբութիւնը Աստուծոյ ներկայութիւնն է հոգիի մը մէջ. Աստուծոյ ջնորհիը, լոյսը, մտերմութիւնը, Անոր կամքին գործադրութիւնը ամէն գնով, միշտ ու ամէն տեղ: Որոնց կեանքի նպատակն է՝ Եկեսցէ Արքայութիւն Քո: Սրբութիւնը իւրայատուկ յատկանշանն ու դրոշմը ըլլալու է նաեւ իւրաքանչիւր Աւետարանը քարոզողին:

Հայը որքա՛ն հպարտ և յանձնառու պէտք է զգայ ինքզինք, որ Նաթանայէլի (Բարթողոմէոսի) նման աշակերտ մը եկաւ Հայաստան քարոզելու Յիսուսի Աւետարանը իր անցեալի հայրերուն: Կ՛ապրինք Վերջին Դատաստանի ժամանակահատուածին մէջ:

Ներկայ հայ կոչուած ազգը, որ֊ե՞ն կը նմանի Նաթանայէլի և անոր սրբութեան։ Դատաստանի օրը, երբ Հայ ժողովուրդը ներկայանայ Յիսուս Քրիստոսի առեանը, Հայ ազգը ի՞նչ նկարագիր և անուն պիտի ստանայ։ Ա՛յս է այն հարցը որ իւրաքանչիւր հայ կը պարտի գիտնալ, այսօ՛ր։

Այսօր երկրի բազմաթիւ ժողովուրդներ ի՞նչ կը դիտեն։ Բացուած երկի՞նքը, թէ Հոլիւուտի բացուած վարագոյրէն անդինը։ Մեր Տէրը Յիսուս կը բանայ երկինքի վարագոյրը և կը հրաւիրէ Իր աջակերտները դիտելու և հիանալու երկնային սքանչելի դէպքերը և Աստուծոյ զօրութիւնը։ Հարուստը կրնար ունենալ երկինքի արքայութիւնը, բայց ուզած է երկրի հրապոյրը։ Կրնար բնակիլ Աստուծոյ Թագաւորութեան մէջ, բայց ընտրած է դժոխքը (կորուստը)։

Մարդկային հոգին, ոչ պակաս մեծութեամբ, երկինք մըն է՝ մտովք, զգացումներով, երեւակայութեամբ և հոգեկան ապրումներով։ Քրիստոս, երկինքն ու երկիրը իրար կապող Զօրութիւնն է՝ հոգեղէն կամուրջը։ Երկինքի մէջ նոր հորիզոն բացող, Յիսուս, պիտի բանայ Նոր Երկինք մը մարդոց հոգիներէն ներս։ Բացուա՞ծ է արդեօք այդ նոր երկինքը մեր սրտերէն ներս։

Յիսուսի Երկրորդ Գալուստի շրջանին ու Բարիի ու չարին պայքարամարտի ընթացքին, բոլոր նախադարրերային աւերածութիւնները՝ երկրաշարժ ու ցամաքափոփոխութիւններ պիտի կրկնուին, որպէսզի "Նոր Երկիր"ը վերադառնայ իր մաքո՛ւր նախավիճակին։

Յիսուսի բացած երկինքը, նոր արշալոյսներու մէջէն կ՛ողջունէ հաւատացեալները, ցոյց տալու անոնց յաւիտենական կեանքի գեղեցկութիւնները, որոնք պիտի ներշնչեն մեզ ապագայի նոր արշալոյսներու։ Պօղոս առաքեալ կը ներշնչէ հաւատացեալները յիշեցնելով անոնց նախկին անյոյս կեանքը և ներկայի աստուածային շնորհը, ըսելով.

> **«Եւ դուք մեռած էիք ձեր մեղքերուն և յանցանքներուն մէջ, որոնց մէջ ատեն մը կ՛ընթանայիք ըստ այս աշխարհի ընթացքին, ըստ օդի իշխանութեան իշխանին, այն ոգիին՝ որ այժմ կը ներգործէ ապստամբութեան որդիներուն մէջ, որոնց կարգին մենք ամէնքս ալ ատեն մը կ՛ապրէինք մեր մարմնի կիրքերով և կը կատարէինք մարմնի ու մտքի ցանկութիւնները. և իրօք բարկութեան որդիներ էինք ուրիշներու նման»**--Եփես. Բ.1-3։

Քրիստոսի Պայծառակերպութիւնը նախափորձ կամ նախաուղեգիծ մըն էր Աստուծոյ Թագաւորութեան։ Վայրկեանի մը համար Յիսուս ցոյց կու տայ իր աստուածային փառքը ապացուցելու համար Պետրոսի վկայութիւնը, թէ Ի՛նքն է Աստուծոյ Միածինը, Որուն պարտ են մտիկ ընել։ Յիսուս Քրիստոս իր առաքելութեամբ բարոզեց Աստուծոյ թագաւորութիւնը, Իր հզօր հրաշագործութիւններով շարժման մէջ դրաւ թագաւորութեան ներքին արտայայտութիւնը և բոլոր անոնք, որոնք ունէին հասկացողական սրտեր դարձան բաժնեկիցը Իր յայտնութիւններուն։

«Ի՞նչ պէտք է ընեմ, որպէսզի յաւիտենական կեանքը ժառանգեմ» այս "Յաւիտենական կեանք" ասացուածքը որ մի քանի անգամ միայն գործածուած է համացոյց Աւետարաններուն մէջ, մօտ 15 անգամ գործածուած է Յովհաննու Աւետարանին մէջ։ "Աստուծոյ

Թագաւորութիւն" ոճը հասկնալի չէր յոյներուն ու հռոմայէցիներուն, հետեւաբար Պօղոս առաքեալ երբեք չի գործածեր, այլ անոր փոխարէն կը գործածէ "Յաւիտենական Կեանք" ոճը:

«Աստուծոյ արքայութիւնը խօսքով չէ,... այլ՝ գործով»
--Ա. Կորն. Դ.20:

Եկեղեցին չէ՛, որ Աստուծոյ Թագաւորութիւնը պիտի դառնայ, այլ՝ այս աշխարհի՛ թագաւորութիւնները պիտի դառնան Աստուծոյ Թագաւորութիւնը: Եկեղեցին դարբնոցն է ուր հաւատացեալներ կը պատրաստուին Աստուծոյ Թագաւորութեան մէջ ապրելու և ծառայելու: Աշխարհի բոլոր երկիրներուն մէջ եկեղեցին է յայտնութիւնն ու կատարելութիւնը այն յոյսին որու մասին Հին Կտարակարանի բոլոր գիրքերը և մանաւանդ Աւետարանները կ՛արտայայտեն, այն Աստուծոյ Թագաւորութիւնը՝ուր Քրիստոս պիտի իշխէ ու տիրէ որպէս գլուխը փրկութեան աշխարհաձաւալ արքայութեան:

«Այն թագաւորներուն օրերը երկինքի Աստուածը
թագաւորութիւն մը պիտի հանէ, որ յաւիտեան պիտի
չաւրի, և այս թագաւորութիւնը ուրիշ ժողովուրդի
պիտի չթողուի, անիկա այս բոլոր թագաւորութիւն-
ները պիտի փշրէ ու պիտի հատցնէ, ու ինք յաւիտեան
պիտի մնայ»--Դանիէլ Բ.44:

Յիսուս ըսաւ աշակերտներուն.

«Դուք պէտք է գիտնաք Աստուծոյ Արքայութեան գաղտնիքները, բայց ոչ՝ անոնք: Որովհետեւ ունեցողին պիտի տրուի նոյնիսկ աւելիով, իսկ չունեցողէն պիտի առնուի ունեցած փոքր բաժին իսկ»--Մատթ. ԺԳ.11-12:

«Յիսուս Իր չարչարանքներուն յաջորդող հառասուն
օրերուն ընթացքին Ան ինքիցս երեւցաւ անոնց,
բազմաթիւ կերպերով ցոյց տալով՝ թէ ինք այլեւս
ողջ է, և խօսեցաւ Աստուծոյ Արքայութեան մասին»
--Գործք Ա.3:

Ճշմարտութեան Վարդապետ Յիսուս, բանալով երկինքը Իր աշակերտներուն, ցոյց տուած եղաւ Աստուծոյ Թագաւորութեան գաղտնիքները և գալիք համաշխարհային կառավարական դրութիւնը: Յիսուսի բոլոր հարոզութիւնները՝ ուսուցումներ են, թէ մեռելոց յարութենէն վերջ հաւատացեալներու խոստացուած վարչակարգը ինչպէ՞ս պիտի գործէ:

Երանոս (115-200) և Յուստինոս (100-165) սուրբերը կը հաւատային թէ Յիսուս երկրի վրայ պիտի հաստատէ Իր Թագաւորութիւնը:

«Յովհաննէս Մկրտիչ կու գայ հարոզելու Հրէաստանի
անապատին մէջ»:

Այսօր եւս Յիսուս կը հարոզուի մարդոց սրտերո՛ւ
անապատին մէջ: Երկիրն ու երկնայինը, նիւթն ու
նիւթեղէնը, իմանալին և պաշտելին միացնող և
բացատրող թելը խորհրդապաշտութեամբ
աղօթե՛լն է:

Յուլիս 13, 2004
Թորոնթօ